

Rozdział 25

Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową – uwagi na tle regulacji Kodeksu karnego oraz Kodeksu postępowania karnego

Offenses against the rights of employees – comments on the regulations of the Penal Code and the Code of Criminal Procedure

Jacek Izydorczyk

Doktor habilitowany nauk prawnych

Profesor Uniwersytetu Łódzkiego

<https://orcid.org/0000-0001-7275-8150>

Streszczenie

Rozdział przedstawia aktualny stan ochrony przewidzianej (zapewnianej) w Kodeksie karnym (w rozdziale XXVIII) dla pracowników – wraz z nowym, kontrowersyjnym przepisem art. 218a k.k., penalizującym *de facto* samo wykonywanie pracy w niektóre dni wyznaczone przez ustawodawcę. W opracowaniu wskazano również na kwestię procedowania w procesie karnym w przedmiocie takich przestępstw.

Słowa kluczowe: przestępstwa przeciwko osobom wykonującym pracę zarobkową, ochrona osób pracujących, pracownik, dni wolne od pracy, Kodeks karny, prawo karne, Kodeks postępowania karnego, proces karny, aksjologia prawa, *ratio legis*, *ratio populis*

Abstract

The article presents the current state of protection provided in the Penal Code (Chapter XXVIII) of employees – along with the new controversial provision of Art. 218a Penal Code. The article also points to the issue of proceeding in a criminal trial regarding such crimes.

Keywords: crimes against employees, protection of working people, employee; non-working days, the Penal Code, criminal law, the Code of Criminal Procedure, criminal trial, axiology of law, *ratio legis*, *ratio populis*

I

Na wstępie niniejszych rozważań należy postawić pytanie o to, czy w ogóle w prawie powinna być przewidziana odpowiedzialność karna za czyny skierowane przeciwko osobom wykonującym pracę zarobkową. To, że powinny być konsekwencje prawne podobnego naruszenia, nie podlega dyskusji. Jednak czy powinna to być także odpowiedzialność podlegająca rygorom (i daleko idącym konsekwencjom) prawa karnego?

Rygory odpowiedzialności za czyny skierowane przeciwko osobom wykonującym pracę zarobkową mogą być różnego rodzaju. Teoretycznie może to być odpowiedzialność służbowa, dyscyplinarna, administracyjna, cywilna i w końcu karna. Dwa pierwsze reżimy odpowiedzialności mają niejako charakter „wewnętrzny”, z kolei odpowiedzialność administracyjna, cywilna i karna następują już – co do zasady – publicznie, w trybie postępowania administracyjnego, cywilnego oraz karnego. Moim zdaniem rozwiązanie zastosowane w prawie polskim – przewidujące za tego rodzaju czyny nawet odpowiedzialność karną – jest rozsądne i zarazem sprawiedliwe. Oczywiście jest przy tym, że poszczególne reżimy odpowiedzialności nie powodują swego rodzaju „podwójnego” ukarania, ale są one stosowane niezależnie i jest to uzasadnione teoretycznie oraz praktycznie. Na pewno największe kontrowersje wzbudza najdalej idąca odpowiedzialność karna. Jednak jej uzasadnieniem jest sama waga naruszenia prawa z jednej strony, a z drugiej konsekwencje prawne i społeczne takiego naruszenia. To przecież tylko proces karny i prawomocny wyrok skazujący zapewnią, że sprawca tak poważnego pogwałcenia prawa przykładowo nie będzie mógł pełnić określonych funkcji – w tym w ramach prawa pracy oraz funkcji społecznych, zawodowych czy też nawet politycznych. Nie można więc zaprzeczyć, że może to mieć praktyczne i pozytywne znaczenie dla funkcjonowania państwa oraz poszanowania prawa w społeczeństwie. Tym samym owo *ratio legis* (tj. uzasadnienie prawne czy też uzasadnienie ustawodawcy dla istnienia określonych przepisów) moim zdaniem pokrywa się w tym przedmiocie z tzw. *ratio populi* (czyli akceptacją społeczną obowiązywania takich regulacji w aktualnym prawie).

W tym miejscu – z uwagi na temat omawianego zagadnienia także na tle procedury karnej – należy przypomnieć, że w systemach prawa zachodniego i tzw. kontynentalnego, do którego należy i prawo polskie, decydować musi zawsze litera prawa, a więc tylko wykładnia tzw. językowa. Tym bardziej że prawo karne materialne jest prawem tzw. zamkniętym i to tylko w procedurze karnej wyjątkowo jest dopuszczalna wykładnia rozszerzająca – jednak zawsze w ścisłych granicach, tzn. poprzez wyraźny zakaz stosowania analogii i wykładni rozszerzającej, polegających na samowolnym „poszerzaniu” uprawnień organów procesowych i samowolnym „ograniczaniu” praw uczestników oraz praw stron procesu

karnego, a zwłaszcza praw podejrzanego i oskarżonego¹. Inaczej mówiąc, przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny² należy zawsze i bez wyjątków interpretować ściśle, z kolei regulacje ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego³ w niektórych wyjątkowych przypadkach wraz z powyżej wskazanymi odstępstwami.

II

W Kodeksie karnym przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową uregulowane zostały w rozdziale XXVIII. Jest to wręcz symboliczna regulacja, licząca zaledwie pięć artykułów: art. 218 k.k. (złośliwe lub uporczywe naruszanie praw pracownika), art. 218a k.k. (naruszenie zakazu handlu w niedziele i święta), art. 219 k.k. (niezgłoszenie osoby wykonującej pracę zarobkową do ubezpieczenia społecznego), art. 220 k.k. (narażenie życia albo zdrowia pracownika) oraz art. 221 k.k. (niezawiadomienie o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej osoby wykonującej pracę zarobkową). Warto w tym miejscu od razu przypomnieć, że poza trzema zmianami dokonanymi w roku 2012 – w roku 2018 dodano nowy czyn zabroniony jako przestępstwo: art. 218a k.k. (naruszenie zakazu handlu w niedziele i święta).

Pierwszy z wyżej wymienionych przepisów z rozdziału XXVIII Kodeksu karnego to art. 218 k.k. – dotyczący złośliwego lub uporczywego naruszania praw pracownika. Stanowi on w § 1a, że kto, wykonując czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, złośliwie lub uporczywie narusza prawa pracownika wynikające ze stosunku pracy lub ubezpieczenia społecznego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch. Z kolei zgodnie z przepisami § 2–3 osoba (określona w § 1a) odmawiająca ponownego przyjęcia do pracy, o której przywróceniu orzekł właściwy organ, oraz osoba, która – będąc zobowiązana orzeczeniem sądu do wypłaty wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia ze stosunku pracy – obowiązku tego nie wykonuje, podlega w pierwszym przypadku karze grzywny, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku, w drugim zaś także karze grzywny i karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat trzech.

1 Zob. T. Grzegorzczuk, *Kodeks postępowania karnego – komentarz*, t. I: *Artykuły 1–467*, Warszawa 2014, *passim*; T. Grzegorzczuk, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014, s. 69–72.

2 Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. Nr 2345 – dalej k.k.

3 Dz.U. z 2021 r., poz. 534 – dalej k.p.k.

Przedmiotem ochrony przestępstw określonych w art. 218 k.k. są prawa pracowników w zakresie ich relacji z pracodawcą. Znamię uporczywości naruszania praw pracownika zakłada dwa elementy: złą wolę sprawcy oraz pewną długotrwałość jego zachowania⁴. Z kolei „złośliwość” oznacza nacechowanie istniejącej „złej woli” sprawcy. Regulacja ta nie budzi w zasadzie większych wątpliwości (kontrowersji) w doktrynie prawa karnego oraz w orzecznictwie sądowym. Oczywiście jest też ona uzasadniona prawnie (tzw. *ratio legis*) oraz społecznie (tzw. *ratio populus*).

Jednakże już kolejny nowy przepis jest wysoce kontrowersyjny (jak powyżej wskazano, obowiązuje od roku 2018). Zgodnie bowiem z art. 218a k.k. (naruszenie zakazu handlu w niedziele i święta), kto, złośliwie lub uporczywie: 1) wbrew zakazowi handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem w niedziele i święta, powierza wykonywanie pracy w handlu lub wykonywanie czynności związanych z handlem pracownikowi lub zatrudnionemu, 2) wbrew zakazowi handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem po godzinie 14.00 w dniu 24 grudnia lub w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy, powierza wykonywanie pracy w handlu lub wykonywanie czynności związanych z handlem pracownikowi lub zatrudnionemu – podlega karze grzywny albo karze ograniczenia wolności.

Powyższa regulacja jest więc nie tylko zupełnie nowa, ale bez wątpienia także bardzo kontrowersyjna. Przepis art. 218a k.k. wprowadzono do polskiego prawa z dniem 1 marca 2018 roku⁵, czyli obowiązuje już ponad pięć lat. Ustawodawca powoływał się przy tym m.in. na obciążenie osób wykonujących pracę najemną w handlu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet – i tym samym „obowiązek godzący w rodzinę i zdrowie”. W uzasadnieniu do wprowadzenia tej regulacji (i tym samym kryminalizacji) powołano się dodatkowo na stanowisko Kościoła rzymskokatolickiego⁶. Od razu przy tym należy zauważyć, że przepis art. 218a k.k. jest tzw. przepisem szczególnym (*lex specialis*) względem także nowego wykroczenia w naszym prawie (uregulowanego w art. 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni). Głównym założeniem tej regulacji (*ratio legis*) jest więc zabezpieczenie wolności oraz zdrowia pracownika w takim znaczeniu, że ma ona zabezpieczać (chronić) od przymusu pracy w tzw. dni wolne. Należy przy tym pamiętać, że w ustawie o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni przewidziane jest wiele wyjątków dotyczących określonych miejsc pracy. Jak już wcześniej wskazano, znamię złośliwości polega na

4 J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna – komentarz*, LEX 2021; por. także M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX 2023; W. Wróbel w: A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 212–277d*, Warszawa 2017, LEX.

5 Ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni (Dz.U. z 2021 r., poz. 936).

6 J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna...*; por. także M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny...*

chęci dokuczenia lub na lekceważeniu osoby pracownika i u jego podstaw zawsze są jakieś negatywne emocje. Z kolei zamię uporczywości jest wypełnione przez takie nakazanie pracy w handlu, które musi być co najmniej kilkakrotne oraz jest nacechowane jakąś nieustępliwością czy też zawziętością⁷. Jednakże w odróżnieniu od art. 218 k.k. wątpliwości budzi nie tylko sama ustawa, która spowodowała wprowadzenie do naszego prawa tego nowego przestępstwa (oraz ww. wykroczenia), ale również uzasadnienie takiej regulacji (pisemne do ustawy), a tym bardziej uzasadnienie aksjologiczne. Powstaje bowiem pytanie, czy w nowoczesnym i demokratycznym państwie prawa jest uzasadnione zakazywanie *de facto* wykonywania pracy w pewne dni ustalone przez prawodawcę i to w dodatku zakazywanie pracy z powołaniem się na powody religijne (bo taki jest prawdziwy sens tej nowej regulacji). Jestem zdania, że jest to nie tylko nieuprawnione, ale i wysoce szkodliwe (brak istnienia tzw. *ratio populis*). Po pierwsze, nie można karać za pracę w dni, które są uznane za „wolne” przez jedną z religii w państwie (nawet dominującą), a po drugie, jest to bardzo szkodliwe dla gospodarki nowoczesnego państwa oraz samych pracowników (nie tylko pracodawców) i dla konsumentów (a są nimi także pracownicy – w czasie gdy nie wykonują pracy). Ten pogląd potwierdza właśnie wiele wyjątków przewidzianych przez samego ustawodawcę co do przypadków, kiedy i gdzie pracę w takie dni można jednak wykonywać (z oczywistego i praktycznego powodu, że państwo po prostu przestałoby funkcjonować). Moim zdaniem samo założenie takich zakazów jest zbyt daleko idącą ingerencją państwa i prawa w wolność gospodarczą, w tym w wolną wolę obywateli, a co dopiero mówić o stopniu takiej ingerencji państwa w przypadku, gdy jest to dodatkowo zabronienie wykonywania pracy pod groźbą kary kryminalnej. Dlatego też nie tylko przepis art. 218a k.k. powinien zostać niezwłocznie uchylony (zdepenalizowany), ale i sama ustawa o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni powinna zostać usunięta z polskiego porządku prawnego (oczywiście wraz z przewidzianym tam nowym wykroczeniem – nie można zapominać o tym, że prawo wykroczeń to także prawo karne).

Podsumowując, wszelkiego rodzaju „sojusz tronu z ołtarzem” nigdy nie powodował w historii pozytywnych skutków dla państwa, prawa i społeczeństwa, a co dopiero wprowadzany dodatkowy przymus państwowy zabezpieczany kryminalizacją sprawców czynów „naruszających” taki sojusz. „Sprawców” – należy dodać – których czyn i wina polegają tylko na chęci pracy. Jest to w sposób oczywisty niesprawiedliwe i dosłownie niemoralne (ujemna aksjologia prawa), a „uzasadnione” niczym innym jak tylko deklarowaną oficjalnie „moralnością” (jest to przy tym „moralność” określonej i tymczasowej populistycznej władzy państwowej).

Trzecie z przestępstw uregulowanych w rozdziale XXVIII Kodeksu karnego to niezgłoszenie osoby wykonującej pracę zarobkową do ubezpieczenia społecznego (art. 219 k.k.). Zgodnie z tym przepisem, kto narusza przepisy prawa

7 Por. tamże.

o ubezpieczeniach społecznych, nie zgłaszając, nawet za zgodą zainteresowanego, wymaganych danych albo zgłaszając nieprawdziwe dane mające wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość – podlega karze grzywny, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.

Przestępstwo z art. 219 k.k. to *de facto* dwa czyny zabronione – niezgłoszenie do ubezpieczenia społecznego oraz zgłoszenie takich danych niezgodnie z prawdą⁸. Jest to – co trzeba tutaj przyznać – uzasadnione określonym porządkiem ustrojowo-prawnym i dopóki taki porządek istnieje, jest to także uzasadnione aksjologicznie i społecznie. Regulacja ta (podobnie jak art. 218 k.k.) nie budzi przy tym większych kontrowersji w doktrynie prawa karnego oraz w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

Kolejny czyn z rozdziału XXVIII to czyn, który wydaje się najistotniejszy w ramach omawianych regulacji Kodeksu karnego. Jest to narażenie życia albo zdrowia pracownika penalizowane w art. 220 k.k. Zgodnie z tym artykułem (§ 1), kto, będąc odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i higienę pracy, nie dopełnia wynikającego stąd obowiązku i przez to naraża pracownika na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat trzech; (§ 2) jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Natomiast (§ 3) nie podlega karze sprawca, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo⁹.

Przedmiotem ochrony art. 220 k.k. jest prawo każdego pracownika do pracy w warunkach bezpiecznych, w tym higienicznych¹⁰ i – co więcej – ochrona prawnokarna wychodzi tutaj na przedpole dobra prawnego, ma ona bowiem miejsce już na etapie samego zagrożenia życia i zdrowia¹¹. Przestępstwo takie może zostać popełnione zarówno przez działanie, jak i zaniechanie, i ma ono charakter materialny, do jego znamion należy bowiem skutek w postaci narażenia człowieka (który jest „pracownikiem”) na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Z kolei bezpieczeństwo i higiena pracy są regulowane z jednej strony przez przepisy BHP, a z drugiej przez regulacje Kodeksu pracy¹². Przestępstwa z art. 220 k.k. są tzw. przestępstwami indywidualnymi (o indywidualnie oznaczonym podmiocie), co oznacza, że sprawcą może być tylko – jak już wskazano powyżej – ten, kto jest konkretnie odpowiedzialny za bezpieczeństwo

8 J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna...*, por. także M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny...*; W. Wróbel w: A. Zoll (red.), *Kodeks karny...*

9 Zob. szerzej J. Izydorczyk, *Prawnokarna ochrona pracownika na podstawie przepisów art. 220 Kodeksu karnego*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Iuridica” 2022, t. 101, s. 205–213.

10 Zob. M. Budyn-Kulik w: M. Mozgawa (red.), *Komentarz do kodeksu karnego*, LEX 2022.

11 J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna...*; por. także M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny...*; W. Wróbel w: A. Zoll (red.), *Kodeks karny...*

12 Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. Nr 1320) – dalej k.p.; zob. M. Budyn-Kulik w: M. Mozgawa (red.), *Komentarz do kodeksu...*

i higienę pracy. Będzie to więc pracodawca (zob. art. 3 k.p. – pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie miała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia ona pracowników) oraz tzw. podmiot dokonujący czynności z zakresu prawa pracy¹³. Jest to bez wątpienia regulacja (i zarazem kryminalizacja) potrzebna i uzasadniona prawnie oraz społecznie (czyli następuje w tym przypadku owa pełna „zgodność” *ratio legis* z *ratio populus*).

Ostatni (piąty) z artykułów uregulowanych w rozdziale XXVIII Kodeksu karnego dotyczy niezawiadomienia o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej osoby wykonującej pracę zarobkową. Jest to penalizowane w art. 221 k.k. Zgodnie z tym przepisem, kto wbrew obowiązkowi nie zawiadamia w terminie właściwego organu o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej albo nie sporządza lub nie przedstawia wymaganej dokumentacji, podlega karze grzywny do 180 stawek dziennych albo karze ograniczenia wolności.

Przedmiotem przestępstwa z art. 221 k.k. jest więc mienie osoby podlegającej ubezpieczeniom społecznym. Funkcją typów czynów zabronionych opisanych w komentowanym przepisie jest przy tym zabezpieczenie prawidłowego obiegu dokumentacji ubezpieczeniowej¹⁴. Podobnie jak inne czyny (poza art. 218a k.k.) kryminalizacja taka jest uzasadniona określonym porządkiem ustrojowo-prawnym państwa, a przy tym w rzeczywistości chroni prawa człowieka (pracownika). Jest to więc także uzasadnione zarówno aksjologicznie, jak i społecznie.

III

Jeżeli zaś chodzi o kwestie proceduralne – zasygnalizowane w tytule niniejszego rozdziału – to ściganie przestępstw uregulowanych w rozdziale XXVIII Kodeksu karnego w zasadzie nie cechuje się istotnymi odrębnościami w porównaniu do innych procedowań w sprawach dotyczących innych czynów zabronionych jako

13 Zob. szerzej: J. Giezek (red.), *Kodeks karny – komentarz*, LEX 2022; B. Kugacz, *Prawnokarna ochrona praw pracownika – wybrane zagadnienia*, „Pracownik i Pracodawca” 2020, nr 1, t. 5, s. 56–57; A. Wróbel, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2005 roku (I KZP 34/05)*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2013, nr 93, s. 121–126; J. Jankowiak, A. Musiała, *Glosa do uchwały z dnia 15 grudnia 2005 roku (I KZP 34/05)*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 2, s. 163–167 – glosa krytyczna; P. Daniluk, W. Witoszko, *Glosa do uchwały z dnia 15 grudnia 2005 roku (I KZP 34/05)*, OSP 2006, nr 7–8, poz. 93 – glosa aprobująca; zob. ponadto P. Daniluk, *Objęcie zakresem art. 218 § 1a k.k. tylko osób będących pracownikami w rozumieniu kodeksu pracy. Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 2018 roku (I KZP 5/18)*, „Palestra” 2019, nr 1–2, s. 135–142.

14 J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna...*

przestępstwa w polskim prawie. Jedyna różnica, jak się wydaje, to mogące pojawić się nieraz w praktyce organów ścigania pewne trudności natury dowodowej.

Dlatego warto w tym miejscu przypomnieć rzecz najważniejszą, że tam, gdzie mamy do czynienia z prawem karnym (prawo wykroczeń, prawo karne skarbowe oraz tzw. powszechne prawo karne), w postępowaniu musi dojść do prawnego „przełamania” zasady domniemania niewinności (określonej w art. 5 § 1 k.p.k.). Tej zasady nie ma w ogóle w prawie cywilnym (możliwa odpowiedzialność także na zasadzie ryzyka) oraz w prawie i postępowaniu administracyjnym (istniejąca odpowiedzialność za samo naruszenie tzw. formalizmu prawa – inaczej formalizm naruszenia). Dodatkowo w procesie karnym, zanim w ogóle dojdzie do ww. zgodnego z prawem „przełamania” zasady domniemania niewinności w prawomocnym wyroku skazującym, są przewidziane i wymagane przez prawo różnego rodzaju stopnie (etapy/szczeble) „prawdopodobieństwa”, decydujące o tym, czy rzeczywiście popełniono czyn, który jest uznany przez ustawodawcę za przestępstwo. Po pierwsze – w ogóle nie wolno wszcząć postępowania karnego, gdy nie istnieje „dostateczne uzasadnienie popełnienia przestępstwa” (zob. art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.). Po drugie – wszcząć postępowanie karne można tylko wtedy, gdy „zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa” (zob. art. 303 k.p.k.). Po trzecie – zarzuty karne w formie postanowienia można przedstawić dopiero, gdy „dane w tym momencie uzasadniają dostateczne podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba” (zob. art. 313 § 1 k.p.k.). W końcu zaś po czwarte – ewentualne stosowanie środków zapobiegawczych w postępowaniu karnym może nastąpić dopiero, gdy „zachodzi duże prawdopodobieństwo, że podejrzany/oskarżony popełnił przestępstwo” (zob. art. 249 § 1 k.p.k.). Oczywiście w momencie wydawania wyroku skazującego sąd (sędzia) musi mieć absolutną pewność, że konkretne przestępstwo popełniła konkretna osoba i w dodatku nie zachodzi żadna z okoliczności wyłączających bezprawność lub winę¹⁵.

IV

Reasumując, należy powtórzyć, że wskazana na wstępie regulacja prawa karnego, strzegąca praw osób wykonujących pracę zarobkową (pracowników), jest potrzebna. Nie wystarczą bowiem tylko rygory odpowiedzialności za czyny skierowane przeciwko osobom wykonującym pracę jedynie z zakresu ewentualnej

15 Szerzej zob. J. Izydorczyk, „Prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa” oraz jego stopnie w polskim procesie karnym na podstawie k.p.k. z 1997 roku, [w:] T. Grzegorzczak (red.), *Funkcje procesu karnego – księga jubileuszowa Profesora Janusza Tylmana*, Warszawa 2011, s. 175–182.

(i wcale niepewnej) odpowiedzialności służbowej, dyscyplinarnej, administracyjnej oraz cywilnej (pomimo że ta ostatnia może być z jednej strony bardzo dotkliwa dla odpowiedzialnego za naruszenie prawa, a z drugiej w rzeczywistości w pełni kompensująca osobie poszkodowanego). Dlatego za takie czyny powinna być przewidziana także odpowiedzialność karna z wszelkimi konsekwencjami dla sprawcy przestępstwa.

Należy jednak stanowczo zastrzec, że powyższe stwierdzenie nie dotyczy nowego i całkowicie szkodliwego przepisu art. 218a k.k., który jest *de facto* tylko populistycznym i brutalnym wkroczeniem ustawodawcy w wolność gospodarczą oraz prawa pracodawców i (wbrew intencjom ustawodawcy) prawa pracowników. Należy więc postulować jak najszybsze usunięcie nie tylko ww. przepisu z rozdziału XXVIII Kodeksu karnego, ale także całkowite usunięcie z polskiego porządku prawnego ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni. Dla jej istnienia nie widzę żadnych argumentów nie tylko z zakresu *ratio populi*, ale i z zakresu *ratio legis* – gdy to ostatnie uzasadnia rzeczywiście demokratyczny i praworządny prawodawca.

Jeżeli zaś chodzi o praktyczne stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w tego rodzaju sprawach, to poza wskazanymi wcześniej ewentualnymi trudnościami natury dowodowej dla organów procesowych (i to przecież nie w każdym przypadku), nie ma tutaj w zasadzie istotnych problemów związanych z wykładnią aktualnie obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Bibliografia

- Daniluk P., *Objęcie zakresem art. 218 § 1a k.k. tylko osób będących pracownikami w rozumieniu kodeksu pracy. Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 2018 roku (I KZP 5/18)*, „Palestra” 2019, nr 1–2.
- Daniluk P., Witoszko W., *Glosa do uchwały z dnia 15 grudnia 2005 roku (I KZP 34/05)*, OSP 2006, nr 7–8, poz. 93.
- Giezek J. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna – komentarz*, LEX 2021.
- Giezek J. (red.), *Kodeks karny – komentarz*, LEX 2022.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego – komentarz*, t. I: *Artykuły 1–467*, Warszawa 2014.
- Grzegorzczak T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014.
- Izydorzczak J., „*Prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa*” oraz jego stopnie w polskim procesie karnym na podstawie k.p.k. z 1997 roku, [w:] T. Grzegorzczak (red.), *Funkcje procesu karnego – księga jubileuszowa Profesora Janusza Tylmana*, Warszawa 2011.
- Izydorzczak J., *Prawnokarna ochrona pracownika na podstawie przepisów art. 220 Kodeksu karnego*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica” 2022, t. 101.

Jankowiak J., Musiała A., *Glosa do uchwały z dnia 15 grudnia 2005 roku (I KZP 34/05)*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 2.

Kugacz B., *Prawnokarna ochrona praw pracownika – wybrane zagadnienia*, „Pracownik i Pracodawca” 2020, nr 1, t. 5.

Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX 2023.

Mozgawa M. (red.), *Komentarz do kodeksu karnego*, LEX 2022.

Wróbel A., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2005 roku (I KZP 34/05)*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2013, nr 93.

Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 212–277d*, Warszawa 2017, LEX.

Akty prawne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. Nr 2345).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 534).

Ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni (Dz.U. z 2021 r., poz. 936).